

Kritiek op een leraar zal ik nooit meer leveren. Vorige week donderdag om acht uur 's ochtends heb ik mijzelf die dure eed gezworen. Daar stond ik, in een te warm overhemd voor een stoffig schoolbord, in een poging een zelfverzekerde indruk te maken op zevenendertig afwachende gezichten. Vierenzeventig onschuldige ogen in een zee van gympen, korte broeken en baseballpetjes. Maar ik wist: bij het minste teken van weifeling zou de geveinsde onschuld omslaan in wellustige wreedheid. Ik word geacht hen Spaans te leren, zij worden geacht mij te gehoorzamen en respecteren – maar zij zijn de kat, ik ben de muis. Mijn hoofd ligt op het hakblok.

Teaching assistant, dat is mijn titel. Een armlastige student die zijn collegegeld niet kan betalen en daarom elke dag een uur les moet geven – Spaans voor beginners aan eerste- en volgende jaars.

Een aardige regeling? Dat dacht ik ook. Maar sinds ik lesgeef heb ik geen nacht meer lekker geslapen. Mijn klas achtervolgt me tot in mijn dromen – de gedachte aan de volgende dag snoert me drie maaltijden per dag de keel dicht. Op deze manier overleef ik dit jaar niet.

En aan mijn proefschrift durf ik al helemaal niet meer te denken.

'Ach, zo moeilijk is het niet,' probeert Patricio, een oudere medestudent, mij voorzichtig moed in te spreken. Hij kan het weten. Argentijn van geboorte, heeft hij jarenlang lesgegeven op een middelbare school in Oakland, het getto van San Francisco. Bendes, drugs, verdwaalde kogels. Een leven is er zoveel waard als een pak melk. 'Ik werd vaak door leerlingen bedreigd. In de deur van het lokaal zat een kogelgat. Op een ochtend werd iemand om de hoek vermoord – we hoorden de schoten, de stoep zat onder het bloed.'

Als ik iets heb geleerd de afgelopen weken is het dit: de enig overgebleven heiligen in dit land zijn de leraren op de middelbare school. Ingeklemd tussen een krenterige overheid en een verlamme onderwijfsilosofie die hen van bijna al hun macht heeft ontroofd, moeten ze elke dag vechten voor een klein beetje orde in de les. Geweld is aan de orde van de dag en de onwetendheid is epidemisch. Daar kan geen pedagoog tegenop.

Fernando is zo'n heilige. Hij is Spanjaard, vijfentwintig, en geeft Engels in San Bernardino, ten oosten van Los Angeles. Tachtig procent van zijn twaalf- en dertienjarige leerlingen komen uit een Spaanssprekend milieu: Mexicanen, immigranten uit Centraal- en Zuid-Amerika. 'Hoewel er

kinderen tussen zijn die nauwelijks kunnen lezen, wordt van mij verwacht dat ik ze leer hoe ze een opstel moeten schrijven. En ze willen allemaal goede cijfers. Als ze braaf hun eenvoudige huiswerk maken, krijgen ze die. Hoe slecht het ook is.' Zich erover opwinden doet hij niet meer. 'Dit is nu eenmaal het systeem. Er tegen ingaan zou zelfmoord zijn.' Het graafschap van San Bernardino heeft één statistische trots: 's lands hoogste aantal moorden per hoofd van de bevolking.

Fernando woont nog maar twee jaar in dit land, maar hij heeft zich razendsnel aangepast. Zijn verwaarloosde Spaanse gebit is gezwicht voor de kracht van een beugel. Hij heeft een hamburgerbuikje en rijdt een nieuwe Honda Civic. Zijn conversatie is doorspekt met onvervalst slang dat hij oppikt van de televisie. 'Het meest moest ik wennen aan de restricties. Het woord grammatica is taboe in de les, dat is me in het begin goed ingepeperd. En een negatieve houding is uit den boze. Ik mag een leerling niet op zijn fouten wijzen – dat zou zijn zelfvertrouwen

kunnen schaden. Trouwens, het is allemaal stimulus-responswerk wat wij doen. Ik geef een onderwerp, zij associëren. Fouten maken is onmogelijk.'

Fernando's Amerikaanse vrouw Karen – een rond lijf, een stalen persoonlijkheid en een reus van een stem – valt hem in de rede en blijft praten tot Fernando zwijgt. 'Dat is nog niets!' roept ze vrolijk. 'Er zijn in dit district fundamentalistische scholen waar de term communisme verboden is. Het hele onderwerp is uit de geschiedenisboeken geschrapt.'

Karen geeft zelf Spaans. Vers van de universiteit ging ze solliciteren – en kreeg acht banen aangeboden. 'De middelbare scholen in deze regio zijn wanhopig. Met zoveel Mexicaanse leerlingen zijn de Spaanssprekende docenten niet aan te slepen.' Ondertussen probeert de gouverneur een wetsvoorstel door te drukken dat kinderen van illegale immigranten uit het openbare onderwijs bant.

Ik houd mijn mond en luister. In dit gezelschap heb ik geen recht van spreken. Mijn studentjes behoren tot de beste tien procent van deze staat. Ze nemen geen wapens mee naar school en bedreigen me niet – ja, sommigen willen zelfs echt iets leren. Maar als ik ze in gedachten roep, in hun bankjes morgenochtend, breekt het koude zweet me uit.

Sebas Faber (sbfaber@ucdavis.edu)

Okee, jullie je zin: ik mis Amsterdam. Davis is veilig en rustig en schoon; de lanen zijn breed en overvloedig beboomd; en als ik 's morgens vroeg over de campus fiets en de laagstaande zon door de herfstblaren zie schijnen en zijn stralen zie breken in de watersproeiers, ja dan voel ik me thuis. Maar de gemeenschap is stijf en stram; om tien uur gaan de lichten uit. Het blijft een veredeld Amstelveen.

Davis is zo blank als de billen van zijn burgemeester: twee weldoorvoede, bleke hompen mensenvlees, veroordeeld tot eenzame opsluiting in een kerker van slip en spijkerbroek. Het prachtige zonlicht zien ze nooit. Want hoe vooruitstrevend en liberaal deze gemeenschap ook zijn mag, nakend zonnen is bij de wet verboden. Onwelveuglijke blootstelling – 'indecent exposure' – wordt als een ernstig vergrijp beschouwd. Uit de rubriek Campus Crime van Folia's Californische zusterkrant: 'Student op de bon geslingerd wegens ontuchtig gedrag. Een getuige zag hem in het openbaar urineren.'

In deze stad van vijftigduizend inwoners is alles keurig geregeld. Misdad is praktisch uitgeroeid. Lagere inkomensgroepen worden geweerd. Gevallen bladeren worden elke dag opgeveegd – de gemeenteraad is in een heftig debat gewikkeld over de vraag of gemotoriseerde bladerblazers uit Davis moeten worden gebannen: ze maken te veel lawaai. Hoe kon Nabokov in zo'n omgeving zulke prachtige boeken schrijven? Voor mijn warmbloedige vrienden uit zuidelijker streken voelt het of ze naar een ijskast zijn verhuisd. Maar misschien ben ik te hard. Ik moet nuanceren. Davis is blank en bezadigd, maar de universiteit is cultureel zeer divers. Er zijn Chicano's en Aziaten, Indiërs, Europeanen en Afrikanen. Die veelzijdigheid is te danken aan jarenlang volgehouden positieve discriminatie bij het aannemen van studenten en personeel. Maar ook dat is nu afgelopen, besloot Pete Wilson, de Republikeinse gouverneur die in deze staat tegelijk Jankarel Gevers mag spelen over de negen Universiteiten van Californië. (Met dit verschil dat Wilson graag president had willen worden.) De studenten zijn razend: voor hun is het beleid een verworvenheid. Sinds een week zijn er twintig in hongerstaking; Wilson lijkt zich er weinig van aan te trekken. Maar evengoed: vasten in

een eetcultuur, ik geef het je te doen. Je kunt geen kant op ruiken of de koekjes en pizza's geuren je tegemoet. Onwillekeurig vraag ik me af hoeveel verborgen anorexia-lijdens zich bij de stakers hebben gevoegd. Vanmorgen zag ik een meisje fietsen: ingevallen wangen, vaalbleke huidskleur, uitgedroogde huid. Haar benige handen om het stuur geklemd, zwoegend om vooruit te komen. Zwaarlijvigheid is een sociaal probleem, maar het ascetisme is in opkomst. Discipline is in. Het is allemaal deel van het moreel reveil waarop gelovig Amerika zijn hoop heeft gevestigd. Het hoofd van een grote religieuze organisatie, zelf allesbehalve slank, besloot veertig dagen niet te eten. Hij werd – o wonder – door visioenen bezocht. Over de dampende hamburgers die hij ongetwijfeld voor zich zag, hield hij na afloop wijselijk zijn mond; daarentegen verklaarde hij voortekens te hebben gezien van een wereldwijde bekering tot het ware geloof – het zijne, dit ter verduidelijking.

Zou godsdienst de honger kunnen bedwingen? Met de dorst is het ook gelukt: in dit land schenkt de kerk geen wijn, maar druivesap. Goede christenen raken de fles niet aan. De wijn die Jezus dronk, zo wordt me verzekerd, was veel lichter dan de onze; bovendien kon de arme man niet anders omdat het water toen ondrinkbaar was. De televisie staat aan: op de reclame voor Burger King volgt een boodschap van de Church of Latter Day Saints, een andere naam voor de Mormonenkerk. Een jonge vrouw zit op een rots bij de zee en vertelt me hoe ik het boek van Mormon kan bemachtigen – geheel gratis en zonder verplichtingen – en zo kan werken aan mijn relatie met de Heer. Ik schakel over naar een ander net: een dertigjarige man – linkse scheiding, ruitendas – speelt stemmig piano onder het uitspreken van religieus gebabbel. Een telefoonnummer lonkt onderaan het scherm (kan ik naar de hemel bellen?). Ineens begint hij te zingen. 'We pray, Lord, that you will speak to us through this program tonight. Amen, hallelujah.' Misschien moet ik me maar bekeren; straks hoor ik er niet meer bij. Amsterdammers, u zij gezegend.

Sebas Faber (sbfaber@ucdavis.edu)

Ingeklemd tussen een rivier en drie lagen snelweg liggen vier blokken Oud-Sacramento nostalgisch te wezen. Een lapje Wild-West anno 1870 midden in de metropool: onverharde wegen, houten vlonders langs de huizen bij wijze van stoep, en natuurlijk balustrades om het paard aan vast te binden. Schattig is het woord, maar met een kitscherige bijklank – denk aan bloemetjesgordijnen of een plastic eiffeltoren.

De houten huizen moeten onbetaalbaar zijn, maar een overmoedige immigrant is er toch een zaak begonnen. Hij serveert zijn hot-dogs of het oesters zijn en struikelt in zijn enthousiasme over zijn eigen fles ketchup. De concurrentie is vast moordend: in de voormalige saloon is een McDonald's gevestigd.

Aan het eind van de straat wacht de boze buitenwereld. Tien banen auto's denderen over het verweerde asfalt in een grauwe tunnel van beton. Een vrachtwagen raast voorbij en ik kijk recht in de verbaasde ogen van een koe op de tweede verdieping van de achterste oplegger. Mijn maag en traanklieren trekken samen, het wildwest-decor verdwijnt achter een waas, en even weet ik niet of ik walging of ontroering voel. Ik houd het op het laatste. Bezoekers stromen in drommen toe. Jonge paartjes maken voor tien dollar een tochtje op de raderboot, opa's trakteren hun kleinkinderen op een dagje treilmuseum. Dit land heeft weinig geschiedenis, dus het beetje dat er is wordt platgetrapt en afgelikt tot alle oorspronkelijkheid is verdwenen. Authentiek me reet – hoewel...

Aan de rand van het dorp staat een schoolgebouwtje. Drie treden op naar een houten veranda; binnen liggen veertig leesboekjes braaf op veertig oude bankjes. In de achtertuin een plee met een maanvormig gat in de deur; op het schoolbord heeft iemand een honderd jaar oude datum gekrijt. Aan de muur hangt de lokale versie van het Wetboek van Strafrecht. Vijf zweepslagen voor meisjes pesten, drie voor praten in de les. De straf voor boomklimmen is proportioneel: een zweepslag voor elke dertig centimeter boven de grond.

'Maar ik wed dat de leerlingen toen geen pistolen mee naar school namen,' merkt een vrouw uit Florida op van wie ik toevallig weet dat zij haar kinderen met de riem gaf en hun mond met

zeep liet spoelen als ze vieze woorden zeiden. (Niet dat het hielp: in de loop der jaren werd haar kruost alleen maar rebeler. Het enige tastbare resultaat was de laag eelt op hun billen.) 'In onze regio alleen al zijn de afgelopen twee maanden vier doden gevallen: drie leraren en een leerling – en dat niet eens in het getto. De kinderen zijn kwaad, ze krijgen niet genoeg aandacht.'

Voor haar is de oplossing eenvoudig: godsdienst terug in het gezin, leve de liefde en de discipline. (In een anti-abortuskrantje dat zij ons liet lezen, stond in een artikel over euthanasie in Nederland: '...en al snel vermoorden dokters pasgeboren kinderen met een handicap. Patiënten in vegetatieve staat, vaak abusievelijk comateus genoemd, waren ook al niet veilig meer...')

Ik kan er maar niet aan wennen; elke keer weer verrast conservatief Amerika mij met een mond vol tanden. Ik zoek een genuanceerd, Europees weerwoord, maar blijf steken in gestamel. Eerlijk gezegd zou ik ook niet weten wat je aan schietende kinderen moet doen. Maar de hier gangbare opvatting van misdaad en straf – die heel simpel neerkomt op 'meer misdaad – meer straf' – lijkt me niet erg effectief. De Californische gevangnissen raken overvol nu iedereen bij de derde veroordeling – welke dan ook – voor de rest van zijn leven wordt weggestopt. Je steelt een avocado, breekt een keer in, schopt een irritante politieman tegen zijn schenen en klaar ben je: levenslang.

Goed uitkijken en je gedeisd houden, dat is hier hoe dan ook het beste. Met elke misstap breek je een been: iedere overtreding gaat op je 'record' en blijft daar staan zolang het de instantie belijft, met alle gevolgen voor je verdere leven. Zelfs op de universiteit staan de touwtjes strak. Wie een opstel van zijn huisgenoot leent om zijn cijfer wat op te krikken, wordt bij betrapting een half jaar geschorst. Ik ben als leraar verplicht om spiekende studenten aan te geven. Niet dat ik dat ooit zal doen, ik houd me liever dom dan ze te betrappen. Uiteindelijk houd ik zelf ook het liefst mijn ogen dicht – dus waar haal ik de lef vandaan om dit land de les te lezen?

Sebas Faber (sbfaber@ucdavis.edu)

Wie op een winterse middag besluit Los Angeles te verlaten en oostwaarts rijdt op freeway nummer 91, ontwaart na een paar uur, door een waas van luchtvervuiling, een horizon van besneeuwde bergtoppen: de San Bernardino Mountains. Een groter contrast is moeilijk denkbaar. Beneden een desolaat, berookt landschap met tankstations en Taco Bells en hier en daar een jaknikker: het oliepompend hart dat symbool moet staan voor de levenskracht van 's lands economie, maar dat met zijn nooit ophoudende en onbewaakte cadans eerder doet denken aan de trieste herhaling van een routine waarvan niemand meer weet wat het doel is. (Een stel verliefde duiven, misschien op het idee gebracht door de ritmiek van het apparaat, heeft het nietsvermoedend uitverkoren tot huwelijksbed en is, bovenop het bewegende gedeelte, opgewonden aan het paren.) Ver boven dit alles, lokt schitterend wit een belofte van zuivere lucht. En inderdaad: naarmate de auto hoogte wint moet de smog het hijgend laten afweten om tenslotte buiten adem in de berm te vallen. De hemel wordt van vaal- tot helderblauw, en de achtergelaten stad blijkt overdekt met een bruine deken.

Eenmaal in de bergen, is Crestline de eerste gemeenschap die wordt gepasseerd. De meeste winkels liggen aan de autoweg die dwars door het stadje loopt, op weg naar een verderop gelegen skigebied. Een ijzerzaak, een Seven Eleven, een pizzatent en een koffieshop. Op de hellingen rond een meertje zijn tussen de dennen glimpen van houten huizen te zien. Veel staan er te koop, want de markt is slecht en de aarde seismisch onbetrouwbaar. Hier heeft Miguel zes jaar relatief ongestoord kunnen wonen als illegale immigrant, gecamoufleerd met een serie valse namen, een nagemaakt rijbewijs en het sofi-nummer van een overledene. Hij kwam halverwege de jaren tachtig uit Mexico naar de Verenigde Staten in gezelschap van zijn oudere broer. Een paar jaar later verhuisde hij naar de bergen, waar hij werd opgevangen door een vriendelijke, godvrezende familie die het gebod voor naastenliefde liet prevaleren boven haar gewoonlijke trouw aan de wet.

Op dat moment bezat Miguel niet meer dan de kleren die hij aanhad. Hij vond werk in de bouw en maakte zich zo snel hij kon onafhankelijk van zijn beschermers. Sindsdien is hij niet met werken gestopt; drie weken geleden kocht hij zijn eerste nieuwe auto en hij denkt aan het opzetten van een eigen bedrijfje. Afgezien van de voortdurende dreiging van uitzetting op de achtergrond, was zijn

bestaan redelijk normaal. Hij speelde het zelfs klaar regelmatig naar Mexico te gaan, waarna hij op de terugweg telkens weer de grens moest zien over te steken, soms alleen, soms met de dure hulp van een coyote, zoals de meeste van zijn landgenoten.

Twee en een half jaar geleden ontmoette hij Fabiola, een Amerikaanse van Mexicaanse afkomst, en zes maanden later trouwden ze. Voor het eerst sinds zijn verblijf in het land zette Miguel voet in een kantoor van de immigratiedienst, die zich voor 's lands protestantse inborst verrassend element betoonde: tegen een afkoopsom van duizend dollar werd hem zijn illegale verleden vergeven. Het nieuws reisde razendsnel de vriendenkring rond: 'Weet je het al? Miguel heeft zijn Green Card!'

Voor het huisje dat Miguel deelt met zijn vrouw, zwager, schoonouders en zijn eigen drie broers – die nog wel illegaal zijn – staan vijf auto's. Zijn schoonmoeder, die nooit Engels heeft geleerd, doet het

huishouden en kijkt de rest van de dag naar Mexicaanse soap-opera's die ze ontvangt via een schotelantenne. Haar man heeft het uiterlijk van een trotse Spanjaard. Eind vijftig, slank, in bezit van een snor, een grijze kuif en een subtiel gevoel voor humor. Hij werkt in de bouw en in zijn vrije tijd leest hij Flaubert en Cervantes in Spaanse edities, goud op snee, ontvreemd uit de openbare bibliotheek van Los Angeles.

Miguel, net vierentwintig maar kostwinner en vaderfiguur van de familie, is buiten bezig de geluidsapparatuur uit een van de auto's te slopen. 'We laten deze auto achter in San Diego, voor mijn broer in Mexico zodat hij, zodra hij de grens over is, naar het noorden kan rijden. Maar mocht de politie hem te pakken krijgen, dan zijn we liever alleen de auto kwijt dan de auto en de radio.' Redenen om definitief terug naar Mexico te gaan zijn er niet, voor niemand.

Miguels toekomst en die van zijn familie ligt aan deze kant van de grens. Hij speelt met de gedachte een vervallen huis in de buurt te kopen, het op te knappen en er een gezin te stichten. Natuurlijk, hij heeft geluk gehad, is vasthoudend en vooral heel slim geweest. Toch lijkt dit – en ik neem de uitdrukking niet graag in de mond – verdacht veel op de verwezenlijking – een bescheiden verwezenlijking, à la jaren negentig – van een Amerikaanse droom. Of krijgt de ideologie waarmee ik van alle kanten wordt gebombardeerd eindelijk een beetje vat op me?

Sebas Faber (sbfaber@ucdavis.edu)

Als de VS mijn geliefde was, dan waren we rijp voor therapie – van onze relatie deugt maar weinig. Hoe hard zij ook haar best doet om het mij naar de zin te maken, ik blijf haar toenaderingen zien als verdeckte pogingen mij in te palmen. Een muur van argwaan blijft ons scheiden. En als dit land ziek is, dan ben ik het ook.

Ik ben bang dat ik aan achtervolgingswaan lijdt. De televisie is mijn ingebeelde vijand: ik kijk niet zonder plezier, maar zodra de reclame begint moet ik opstaan en me dwangmatig uit de kamer verwijderen, benauwd als ik ben dat de verborgen boodschap mijn onderbewuste bereikt. Het is een soort van culturele smetvrees. Als ik wist dat aluminiumfolie bescherming bood tegen ideologische indoctrinatie dan zat ik nu, in zilver gewikkeld, als een levend lunchpakket Seinfeld te kijken. Bij gebrek aan beter verschans ik me achter een meedogenloos kritische houding, die tegelijk schuldgevoelens oproept: ben ik niet vreselijk ondankbaar, ik die van het systeem profiteer en word betaald met Amerikaanse belastingcenten?

Mijn angst voor de tv overdreven? Ik weet het niet. In New Hampshire worden de arme kijkers op dit moment gebombardeerd met propagandaspots van Republikeinse presidentskandidaten, in elk reclameblok minstens twee. De strijd gaat tussen een zakenman, een talkshow-host en een politicus, en niet voor niets doen de eerste twee het beter: het geld van Steve Forbes, die voor miljoenen aan reclametijd koopt, en de ervaring van mediaster Buchanan geven de doorslag. Het publiek laat zich verleiden; de oude Dole heeft het nakijken.

Ondertussen lig ik met mijn paranoia en schuldgevoelens te tobben op een denkbeeldige sofa. Aanvankelijk gaf ik de schuld aan mijn jeugd: de hollanditis is mij met paplepels tegelijk ingegoten. De grote demonstraties tegen de kruisraketten waren mijlpalen in mijn opvoeding. Ik weet nog goed hoe we met een delegatie van het schoolorkest, kleumend in de Haagse straten, Hanns Eisler en Kurt Weill uitvoerden. Op de voordeur van mijn ouderlijk huis zijn nog de resten te zien van de CPN-stickers die ik er als jonge activist heb opgeplakt. Zo'n trauma, dacht ik, verklaart mijn dilemma. Maar nu besef ik dat het dieper zit.

'Wat is het, dat ons Europeërs dwingt, ons tegenover Amerika kritisch zoo schrap te zetten?' lees ik van een vergeelde pagina, en mijn hart springt op van herkenning. Ik vond het boekje bij toeval in de universiteitsbibliotheek. De schrijver: een 54-jarige Johan Huizinga, zeven jaar na de verschijning van de Herfst der Middeleeuwen. Het land: een optimistisch en

onbezorgd – maar dorstig, want drooggelegd – Amerika, drie jaar voor de Wall Street Crash. Huizinga's impressies van dit land verlossen me van mijn getob. Waar ik mij afscherm, maakt hij zich vrolijk – maar afstand houdt hij evengoed. Ongelooflijk hoe weinig er in zeventig jaar is veranderd. 'Bij het verontrustend stijgen der criminaliteit in de groote steden is de "gang" buitengemeen onder de aandacht,' schrijft Huizinga. En: 'Men hoort in Amerika veel spreken over ondragelijk vrijgevochten kinderen en de toenemende losheid in den omgang der jongelieden. De ouderen vragen zich met zorg af, waar het heen moet met hunne zonen en dochteren. (...) Voldoet het gezin aan zijn taak, om menschen te vormen? Schiet niet de school nog steeds te kort?'

Plotseling is me ook duidelijk dat conservatief Amerika al zeventig jaar hetzelfde schreeuwt. Huizinga heeft het over 'het bekrompen fanatisme der confessioneelen' die zich teweer stellen tegen Darwin. 'In Californië mag men tot dusver evolutie nog onderwijzen

"louter als een theorie"; zelfs in privaat gesprek tusschen onderwijzer en leerling mag zij niet als bewezen worden voorgedragen.' Tegenwoordig rijden de atheïsten, als ludieke reactie op de visfiguur die de gelovigen hier achterop hun auto plakken, rond met een vis met pootjes waarin 'Darwin' staat geschreven.

De reclame die mij de gordijnen in jaagt, kan Huizinga nog fascineren. 'De advertentie is een van de belangrijkste factoren van beïnvloeding der gemeenschap geworden. De eerste universiteiten des lands achten zich niet te goed of te deftig, om zich van de advertentie te bedienen. "If You Can Not Come To Columbia, Columbia Will Come To You". Toeh ziet hij tegelijk de dreiging. 'Zou de advertentie op weg zijn, een functie der litteratuur over te nemen?' vraagt hij zich af. 'Langs alle wegen en straten houden de reclames voor sigaretten, zeep en menselijk ochtendvoer het publiek voortdurend een ideaal voor ogen van geluk en harmonie, verfijning en genot.'

En hij voorziet de overwinning van het allesetend monster: 'Het zou de triomf der commercieele cultuur zijn, indien in zekere toekomst de advertentie de litteratuur verslond, en aanprijzing van waar, prediking van moraal en bevrediging der fantasie één werden.' Dat is precies wat er gaat gebeuren als Steve Forbes de verkiezingen wint.

(Johan Huizinga: Amerika levend en denkend, 1926)

Sebas Faber (sbfaber@ucdavis.edu)

Haar gezicht gaat schuil achter een zonnebril en een baseballpet, haar lichaam achter twee stukken karton in de vorm van een kasteeltoren. 'Jehova's Witnesses Destroy Families,' lezen de handgeschilderde blokletters op het sandwichbord.

Ze loopt op en neer aan de voet van de vlaggemast, een bundel pamfletten in haar zwaaiende hand. Dit is het hart van de campus – het koffiehuis, het postkantoor, een klein winkelcentrum – en wie studenten wil vangen posteert zich hier. 'Beware! Houd de deur voor de Jehova's gesloten,' waarschuwt het vlugschrift. Belangeloos advies voor goedgelovige burgers? Nee, hier spreekt de concurrentie: 'Flee into the arms of Jesus.'

De universiteit trekt per week minstens één organisatie die probeert zieltjes te winnen onder studenten. Is het geen bank of kredietkaart dan wel een religie. Drie maanden geleden – het was een stuk kouder – stond hier een magere jongeman bijbelverzen te declameren. De pocketversie van de Schrift bleef gesloten in zijn linkerhand: hij citeerde uit het hoofd. Zijn gezicht was ongeschoren, zijn overhemd ongestreken en zijn zwarte broek verbleekt, maar zijn dictie was luid en helder. Niet dat iemand zich iets van hem aantrok; de studenten liepen langs hem heen en slechts af en toe bleven twee meisjes staan giechelen. Vier uur later stond hij er nog.

De vrouw van de kasteeltoren moet het warm hebben in haar kartonnen kostuum;

het is half twaalf en de zon staat hoog. Om haar heen gaat het campusleven zijn gewone gang. Groepjes studenten zitten op het gras te studeren, anderen spelen frisbee of drinken koffie op het terras. Kinderen klimmen in de bomen. Met wat meer ontblote bovenlijven en vrijende paartjes zou ik me in het Vondelpark kunnen wanen.

Een uur ten zuidwesten van dit vredig tafereel bruist de universiteit van Berkeley. Is Davis het Vondelpark, dan is Berkeley de Damstraat: een chaos die tegelijk vriendelijk en dreigend is en waar tolerantie onverwacht kan omslaan in agressiviteit. Er zijn modezaken en boekwinkels, standjes op straat met wierook en sieraden. Overal hangen plastic marihuanabladeren. De strijd tussen de levensbeschouwingen gaat hier pas echt hard tegen hard. Op een hoek van de straat staan de christenen – gitaar, microfoon, verzonnende liederen. Tegenover hen probeert een baardige anarchist op blote voeten de muziek te overschreeuwen: hij is op een vuilnisbak geklommen en produceert een blasfemische litanie van scheldwoorden die kapitein Haddock zou doen blozen. Dit alles lijkt op zijn beurt geheel voorbij te gaan aan het groepje kaalgeschoren jongeren dat een half blok verder vrolijk 'Hare Krishna' huppelt.

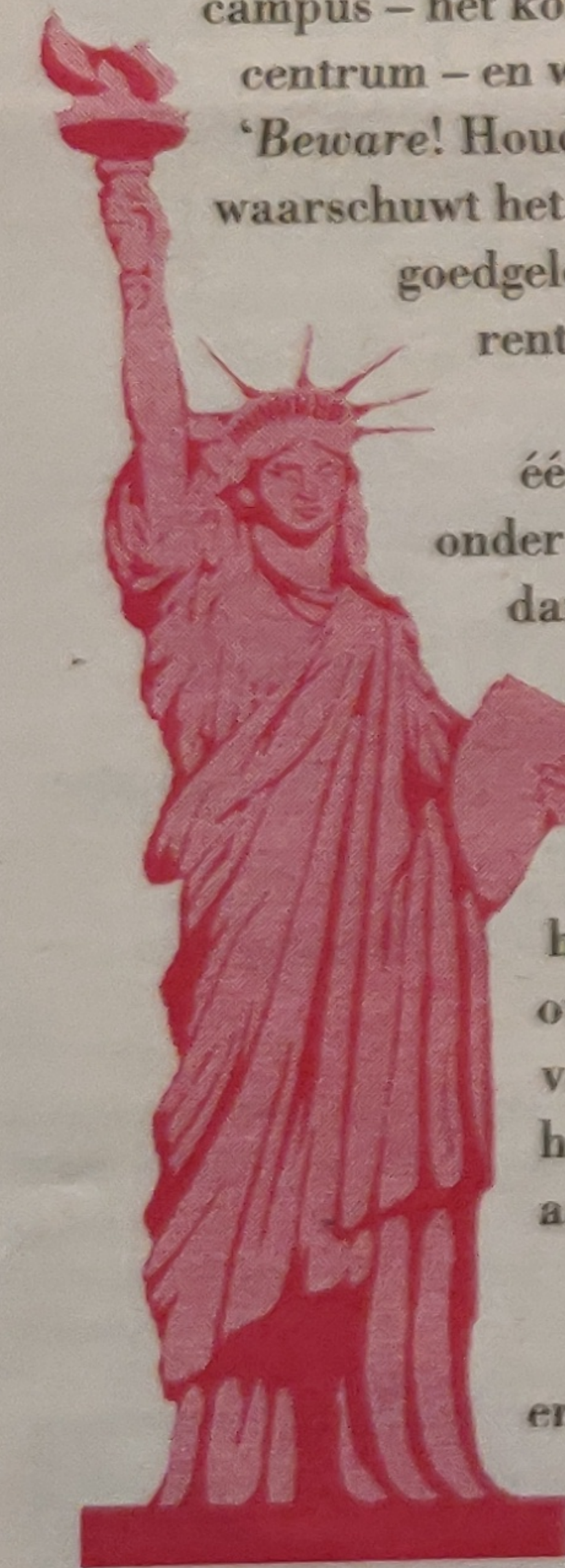
De concurrentieslag tussen de godsdiensten schikt zich naar het tijdsgewricht. Men is de advertenties en tv-reclame al praktisch voorbij: elke zichzelf respecterende religie heeft een 06-nummer, een introductievideo en, natuurlijk, een plek op het wereldwijde Web, waar de voordelen van het geloof in kwestie (leven na de dood, aftrekbare giften) worden afgezet tegen de makken van de rest (eeuwig branden in de hel, druivensap in plaats van wijn).

E-MAIL UIT AMERIKA

Zoals het een kapitalistisch systeem betaamt, gaat de strijd om de consument op het scherp van de snede. Het is niet verboden om in reclamespots de naam van de concurrent te noemen. Waar de merken het in Nederland moeten opnemen tegen een ongeïdentificeerde rivaal, maken ze elkaar in de VS eenvoudig af. Vooral pijnstillers (waaronder ik voor het gemak ook de godsdiensten reken) zijn meedogenloos in het uitbuiten van elkaars bijwerkingen. 'Tylenol kan bij hartklachten gevaarlijk zijn. Gebruik Excedrin.'

Voor de liefhebber voorziet de reclamewet gelukkig in een heerlijk postmoderne meerduidigheid: kleine lettertjes die onderaan het scherm verschijnen als dynamiet onder de boodschap. Bij een stoere jeep die wild door de bossen scheurt: 'Dit is een beroepscoureur. Rijd voorzichtig.' Bij het beeld van een wervelwind geelrode fluoriden die afrekenet met de plak onder het tandvlees, de voetnoot 'dramatisering'. ('Mama, zitten al die gekleurde bolletjes echt in de tube?' – 'Nee kind, het is een dramatisering'.')

Dit volk houdt niet van verrassingen. Het Congres overweegt een verplichte 'rating' in te voeren voor alle programma's op televisie: een indicatie van de inhoud zodat ouders het apparaat tijdig kunnen afzetten ('Het nu volgende programma bevat seks en geweld' – 'Okee jongens, tijd voor bed!'). Tegelijk zouden gezinnen een chip kunnen installeren waarmee het automatisch onmogelijk wordt bepaalde programma's te ontvangen. Censuur? Misschien. Maar ik zie weinig verschil tussen zo'n chip en de ja/nee- of nee/nee-stickers op de Nederlandse brievenbussen. Bestaat er trouwens al zoiets voor Jehova's getuigen?

stoelen en andere meubels liggen lakens. Ik probeer mij – hoog op mijn tenen in de sneeuw – voor te stellen hoe de Dichter en zijn jonge vriend met elkaar omgingen in het huisje.

Ik besluit verder onderzoek te doen en meld mij na een telefonische afspraak gemaakt te hebben de volgende dag in een reusachtig, somber gebouw waar de papieren van de Dichter bewaard worden.

U vertelde mij dat er niets van is uitgegeven? Vreemd misschien dat ik dit aan u moet vragen maar zoals ik u al gezegd heb, is er nooit iemand die om Fritzchen vraagt.'

'Er zijn een paar regels van Fritsje over de Dichter gepubliceerd. In een tentoonstellingscatalogus. Vijfentwintig jaar geleden, denk ik, het was een expositie in Düsseldorf als ik mij niet vergis.'

Fritzchen. Ik zou mijn vaders Fritzchen worden. Onder andere over J., de brieven van de Dichter en de kleine Frits schreef mijn vader in zijn laatste brief aan mij. En toen ging het licht uit. En toen werd het donker.

Het uitzichtloze van het onuitroeibare verlangen.

SEBAS FABER (SBFABER@UCDAVIS.EDU)

En opeens is iedereen verdwenen. Van de ene dag op de andere ligt de campus er leeg en verlaten bij. Als teleurgestelde goudzoekers zag ik ze zaterdag vertrekken, de bewoners van de 'dorms'. Pa hielp de computer naar de auto dragen, terwijl ma een laatste blik wierp in de lege ijskast. Achter zich laten ze een spookstad, onherkenbaar in vergelijking met de hectische laatste week van het trimester. Toen bruiste de universiteit nog van de zenuwen en adrenaline. De bibliotheek was praktisch dag en nacht open en 's avonds werd gratis koffie geserveerd. De wallen werden met de dag donkerder, de gezichten bleker.

Want over de tentamenweek moet je geen grappen maken – voor de studenten is het de laatste kans om hun GPA op te schroeven. Voor de leken: GPA staat voor *Grade Point Average*, het cijfergemiddelde. Een A levert vier punten op, een B drie, enzovoort. Met het banksaldo is het GPA is het belangrijkste getal in het leven van de Amerikaanse student. Bijna iedereen weet het zijne op elk moment tot op minstens een cijfer na de komma. Wie de eindstreep haalt met een 4,0 studeert *summa cum laude* af. Hoe hoger het cijfer, des te groter de kans op een prestigieuze vervolgopleiding.

Die 'graduate schools' zijn trouwens een markt op zich. Goede studenten krijgen van meer dan een school een aanbod – dat kan variëren van 'je mag komen' tot 'wij

betalen alles voor je'. Zijn ze erg veelbelovend, dan kunnen zij zelfs de eisen stellen. Eenmaal binnen gaat het spel op dezelfde manier door: zolang je het goed doet, mag je rekenen op een beurs en een baan. Zakt je GPA daarentegen tot onder de drie, dan word je gewaarschuwd, eerloos verwijderd, of mag je je opleiding voortaan zelf betalen.

Het voordeel van zo'n flexibel systeem is natuurlijk dat de uitblinkers worden beloond. Aan de andere kant schept het spanning onder de studenten.

Het budget is immers beperkt, dus wat de een ontvangt, wordt de ander ontzegd. Bovendien viert het nepotisme hoogtij; professoren geven de beurzen aan hun lievelingsstudenten. Onder de lagerejaars is de sfeer niet minder competitief. Het systeem is in praktijk even neoliberaal als de economie. De fitsten overleven. Studenten worden elkaars predatoren: als leraar hoef ik niet op spiekers te jagen, want kameraden geven elkaar aan.

Vandaar dat in de examenweek alle middelen geoorloofd zijn. Slapen doet men weinig. De colamachines draaien op volle toeren en cafeïnepillen worden geslikt of het snoepjes zijn. Soms leidt dat tot een geniale mentale kortsluiting. Een student in het oosten des lands kreeg zulke maagproblemen van de koffie en cola dat hij op het idee kwam mineraalwater te verrijken met cafeïne. Een gouden vondst. De nieuwe drank, 'Water Joe', veroverd in snel tempo Amerika. De ware cafeïne-junks zetten er koffie mee.

Ondertussen pompt Washington steeds meer geld in de oorlog

E-MAIL UIT AMERIKA

tegen verdovende middelen. Colombia wordt politiek op de vingers getikt ('Stout land! Jullie drugs ondermijnen onze publieke moraal!'); Clinton gedraagt zich als een vader die de snoephandelaar de schuld geeft voor het slechte gebit van zijn kinderen. Als zo vaak ligt de dubbele moraal er dik bovenop. Dit is het land waar 'drugs' en 'coke' in hun twee verschillende betekenissen tegelijk de meest geaccepteerde en meest gestigmatiseerde middelen zijn, terwijl roken overal verboden is en

anderhalve liter wodka niet meer dan twaalf gulden kost. De strijd tegen de alcohol is al net zo krampachtig. Totdat je ver over de dertig oogt, moet je je identificeren voor elk glas en elke fles. Portiers en caissières gedragen zich of ze voor de FBI werken, want een etablissement waar minderjarigen op drinken worden betrapt, mag op hoge boetes rekenen. Voor mij was het even wennen. De eerste keer dat een serveerster ons in een restaurant, nadat we eten en wijn hadden besteld, op hoge toon om 'some I.D.'s' verzocht, dacht ik dat ze onze menukeuze weinig inspirerend vond en daarom 'some ideas' wilde horen. Afijn, voor we het weten moeten we voortaan speciaal vragen om cafeïnevrij water. Zo is het ook bijna onmogelijk om melk te vinden waaraan geen extra vitamines zijn toegevoegd; hetzelfde geldt voor de *cereals*. Over additieven gesproken, Water Joe doet me denken aan dat geweldige idee uit de jaren zestig om het drinkwater te verrijken met LSD. Misschien dat Clinton daarmee zijn volgende ambtstermijn kan openen. Lijkt-ie tenminste weer een beetje progressief.

opgeruimde huiskamer beschouwde. In de duinen, ja, daar mocht alles van hem door elkaar staan...'
 'Gaan we weer over die man beginnen? Hoe krijg je het toch steeds voor elkaar! Ik heb daar geen zin in, hoor jongen. Als je zo begint, kun je beter naar huis gaan.'

verdragen. Ze trok een licht, linnen zomerjasje aan en begon: 'Zo. Even kijken of ik alles heb. De sleutels van de achterdeur. Ja ja. Ruik je de zomer al? Ik denk elk jaar dat het deze keer geen zomer zal worden maar het is toch weer lauw en behaaglijk. Ruik je de zuidafrikaantjes?'
 'Die kun je niet ruiken, die hebben helemaal geen geur,' zei ik

nen. Nu een keuken die van alle gemakken voorzien was. Toen een stukje droog duinlandschap. Ze keek maar en ze keek maar. 'Zo'n keuken zou ik best willen hebben,' zei ze tenslotte, 'maar dit stukje grond hier was nu eenmaal niet voor mij weggelegd. Ze glimlachte een beetje. Wraak. Ik had - even - een gelukkig gevoel.'

Met een boek op schoot en een kop koffie in de hand kijk ik uit over een grote tuin met kronkelpaden, gazons en collegezalen: de campus van UC Davis. Tussen de olijf- en vijgenbomen door zie ik een glimp van het podium waarop een plaatselijke band de lunchpauze vult; studenten luisteren neergevlid op het kortgemaaid gras. Vogeltjes fluiten in de bomen, professoren fietsen naar hun les, hier en daar wachten vier verschillende vuilnisbakken op herbruikbaar afval. Zou God van zijn bureau opkijken, dan zou hij zien dat het goed was.

Dan schrik ik wakker en besef: er is leven buiten de campus. Je zou het haast vergeten, zo volmaakt zelfbedruipend lijkt deze gemeenschap. Zo van alle gemak voorzien - en zo ontdaan van de schoonheidsfoutjes die de gewone mensenmaatschappij ontsieren: armoede, misdaad, hondenpoep. Van postkantoor tot park, van brandweer en busdienst tot boerderij, voor niets hoeft je het universitair grondgebied af. Dat doet men dan ook weinig. Als de studenten niet op de campus zijn gehuisvest, dan wonen ze in een appartement er vijf minuten vandaan. De gebouwen gaan voor achten open en sluiten na middernacht; het is voor de bevolking niet ongewoon om bij te slapen in de bibliotheek (er is zelfs een hoek met fauteuils die speciaal voor dit

doel lijkt ingericht). Bijna alle promotiestudenten, maar ook veel eerste- tot vierdejaars, werken voor de universiteit. De Amsterdamse socioloog die elke ochtend over de junkies moet stappen om zijn instituut te bereiken, zal niet snel zijn voeling met de werkelijkheid verliezen. In Davis herinnert niets aan de verpaupering van de binnensteden; alle wegen leiden naar abstractie. 'Geen wonder dat onze collega's in Europa denken dat we hier wereldvreemd zijn geworden,' merkt mijn professor op, een van de weinigen die niet meewaait met de theoretische wind van de dag. Maar dat krijg je als je een universiteit vestigt in een boerendorp. Davis is als plaatsnaam redelijk neutraal, maar de belendende gehuchten verraden de streek: Woodland, Fairfield en Vacaville. De campus is als een middeleeuws klooster omringd door hardwerkende boeren die ons van brood en bier voorzien terwijl wij ons wijden aan het Hogere. De gemeenschapszin in deze kleine natie - een universitair suburbia - is uiteraard voorbeeldig. Praktisch iedereen gedraagt zich als een oppassend burger. Voor wie desondanks ten prooi valt aan de verzoeking van het kwaad, heeft de campus zijn eigen rechtssysteem: politie, rechters en advocaten. Die ontfermen zich niet alleen over de spiekers en negentienjarigen die hun rijbewijs vervalsen om bier te kunnen kopen: ook verkrachting en diefstal vallen onder hun jurisdictie. In de New York Times (5-6 mei) werd

E-MAIL UIT AMERIKA

uitgelegd hoe universiteiten er op deze manier in slagen de vuile was binnenshuis te houden. Vooral het misdadig gedrag van de seks- en drankbeluste fraternities - broedplaatsen van nepotisme, net als ons corps - wordt discreet onder het tapijt geveegd. Verkrachters die normaal gesproken in het gevang zouden verdwijnen, komen eraf met een tik op de vingers.

En zo blijft het blazen even smetteloos als de sweaters-met-logo die niet alleen worden gekocht, maar ook grif gedragen. Je universiteit is een reden tot trots: je bent waar je studeert en je plakt een sticker met haar naam op de achterraut van je auto. Een voordeel: dit soort chauvinisme stookt het vuur onder de smeltkroes op - buitenlanders gaan snel op in het academisch amalgaam. Voor mij, Nederlander, verliep de aanpassing soepel: de overgang bleek zo goed als naadloos. Ik ben, besef ik nu, van het ene eiland naar het andere gehopt. Net als mijn vaderland is deze campus een wonder van organisatie, een toonbeeld van tolerantie en zorg voor het milieu: een enclave waar iedere bewoner zich met elk gerecycled blikje stiekem een beetje beter voelt dan de rest van de wereld. En net als in het land van Philips, Shell en de gesloten grenzen, plegen de burgers hier te vergeten wat het eiland drijvend houdt: ingevoerd geld - en een strenge selectie aan de poort, waar de schapen van de bokken worden gescheiden.